

Kannanotto 18.6.2021

Varhaiskasvatuksen henkilöstölle on annettava kehotunnekasvatuksesta täydennyskoulutusta työajalla

Suositamme koko varhaiskasvatuksen henkilöstölle mahdollisuutta pikaisesti osallistua työaikana kehotunnekasvatuksen täydennyskoulutukseen! Lasten ikätasoinen oikeus tietoon ja turvaan on taattava tasa-arvoisesti!

Lapset ovat kehitysvaiheeseensa liittyen uteliaan kiinnostuneita kaikista asioista, myös seksuaalisuuteen liittyvistä. Pienen lapsen seksuaalisuus on etenkin oman kehon haltuunottoa, turvataitojen ja oikeuksien opettelua. Väestöliitto käyttää pienten lasten kanssa toteutettavasta seksuaalikasvatuksesta nimitystä kehotunnekasvatus (Cacciatore ym. 2020). Se tähtää myönteiseen kehoitsetuntoon, ikätasoiisiin tietoihin ja taitoihin, sopivuussääntöjen ja kehon itsemääräämisoikeuden opetteluun.

Varhaiskasvatuksen henkilöstö vastaa päivittäin jo nyt lasten kysymyksiin esimerkiksi kehosta. Osalta puuttuu kuitenkin riittävä ajantasainen koulutus ja sanasto kehotunnekasvatukseen. Tietoisuus lapsen seksuaalisesta kehityksestä ja sen tukemisen merkityksestä varhaislapsuudessa on lisääntynyt huomasti viime vuosien aikana. Monilla varhaiskasvatuksen opettajilla, sosionomeilla ja lastenhoitajilla on jo peruskoulutuksessaan saamaa tietoa aiheesta, mutta nämä ovat osittain jo vanhentunutta tietoa eivätkä siten palvele lapsen etua. Henkilöstö tarvitsee Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ja Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaista osaamista. Kehotunnekasvatusta on tarjottava kattavasti ja yhdenvertaisesti kaikille lapsille varhaiskasvatuksessa. Tämä edellyttää koko henkilöstön välitöntä kouluttamista.

Kansallisten kartoittavien tutkimustemme mukaan (Cacciatore ym. 2020) ammattilaiset kohtaavat lapsen seksuaalissävyytteistä käyttäytymistä tai jopa epäilyä lapseen kohdistuvasta väkivallasta. Tällöin he ovat pitkälti oman kokemuksensa, asenteidensa ja tunteidensa varassa. Tilanne on turvaton lapsille ja herättää usein epävarmuutta ammattilaisissa.

On ensiarvoisen tärkeää, että lapset saavat kaikilta elämänpiiriinsä kuuluvilta turvallisilta ja läheisiltä aikuisilta samansuuntaista kasvatusta. Näin heistä voi kasvaa itseään ja muita arvostavia sekä omaa ja toisten kehoja kunnioittavia ihmisiä. Tällainen kasvatus toimii samalla seksuaalisen väkivallan varhaisena ennaltaehkäisyinä. Lapsi, joka osaa ja uskaltaa puhua kehostaan ja kosketuksesta, osaa myös paremmin suojautua ei-toivotulta kosketukselta sekä kertoa mieltään

askarruttavista kokemuksista aikuisille. Kehotunnekasvatus tukee lasten ja nuorten hyvinvointia. Jo varhain opitut suostumuksen kysyminen, turvataidot ja digiturvataidot suojaavat koko kehityksen ajan.

Velvoittavassa *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa* on useita kehon tuntemukseen, turvallisuuteen, mediataitoihin ja sukupuolisensitiivisyyteen liittyviä sisältöjä. Monien kuntien alueellisiin varhaiskasvatussuunnitelmiin sisältyy jo kehotunnekasvatus, esimerkiksi Helsingin, Espoon, Vantaan, Turun, Tampereen, Liperin, Rovaniemen, Kittilän ja Oulun. Myös alueelliset varhaiskasvatussuunnitelmat ovat velvoittavia, mutta mahdollisuuksia kouluttautua kehotunnekasvatukseen on ollut vain vähän. *Velvoittavan kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun opetussuunnitelman perusteissa* ohjataan kasvattamaan lapsia myönteiseen kehoitsetuntoon sekä kehoitetaan suhtautumaan kunnioittavasti lasten ikätasoiseen seksuaalisuuteen. Myös Varhaiskasvatuslaki (§10) edellyttää lasten suojaamista häirinnältä.

Väestöliitto on Suomessa ja kansainvälisesti edelläkävijä siinä, miten kehotunnekasvatuksella voidaan vahvistaa lasten turvataitoja ja hyvinvointia. Väestöliitolla on pitkä kokemus varhaiskasvatuksen henkilöstön kehotunnekasvatus-koulutuksista mm. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen ja Opetushallituksen rahoituksella.

Väestöliiton tutkimuksessa ja ammattilaisten kertomuksissa nousee esiin jo pienten lasten kokema kehoon ja seksuaalisuuteen liittyvä häirintä. Väestöliitto on yhteistyössä Akatemiaturkija Tuija Huukin (Oulun yliopisto) kanssa kehittänyt Pesarapuuttumisen mallin (seksuaalisen) kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ennaltaehkäisyyn varhaiskasvatuksessa.

Maksutonta, laadukasta koulutusta on tarjolla. Väestöliiton verkkosivuilla on varhaiskasvatuksen henkilöstölle peruskurssi ja työkalut kehotunnekasvatukseen (vaestoliitto.fi/kehotunnekasvatus). Itä-Suomen aluehallintovirasto tarjoaa verkon kautta kahden päivän kokonaisuuden kehotunnekasvatuksesta kansallisesti varhaiskasvatuksen henkilöstölle 16. ja 30.11.2021. Esitämme, että koulutuksiin ja itseopiskeluun saa osallistua työaikana. Aihe on erittäin tärkeä lasten kehoitsetunnon ja turvallisuuden edistämiseksi ja myöhemmän kouluhyvinvoinnin turvaamisessa.

Me allekirjoittaneet esitämme, että varhaiskasvatuksen henkilöstö saa työaikana täydennyskoulutusta kehotunnekasvatuksesta. Tämä takaisi sen, että kaikilla olisi maanlaajuisesti riittävät valmiudet tukea lapsia tässä opetussuunnitelmien mukaisissa, lasten kokonaisvaltaisessa

ja tärkeässä kehityksen osa-alueessa. Henkilöstöllä olisi näin varmuutta ja osaamista ottaa puheeksi lapsen seksuaalisuus omassa työyhteisössään, lasten huoltajien sekä lasten kanssa.

Eija Koivuranta, toimitusjohtaja, Väestöliitto

Anitta Pakanen, puheenjohtaja, Varhaiskasvatuksen opettajien liitto

Silja Paavola, puheenjohtaja, SuPer

Sini Vehkaoja, psykologi, HUS Lasten ja nuorten oikeuspsykologian yksikkö, Barnahus-hanke

Marianna Ohtonen, toiminnanjohtaja, Kehitysvammaliitto

Ristenrauna Magga, toiminnanjohtaja, SamiSoster

Jenni Karsio, puheenjohtaja, Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia

Viitteet:

Cacciatore, R., Ingman-Friberg, S.M.L, Lainiala, L.P. & Apter, D.L. (2020), Verbal and Behavioral 'Expressions of Child Sexuality Among 1–6-Year-Olds as Observed by Daycare Professionals in Finland', *Archives of Sexual Behavior*, vol. 49.

Cacciatore, R., Ingman-Friberg, S., Apter, D., Sajaniemi, N. & Kaltiala, R. (2020), 'An Alternative Term to Make Comprehensive Sexuality Education More Acceptable in Childhood', *South African Journal of Childhood Education*.